

Vlaams
Parlement

stuk **864** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 5 januari 2011 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met de overeenkomst tussen
de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie,
enerzijds, en Montenegro, anderzijds,
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming
van investeringen, ondertekend in Podgorica
op 16 februari 2010

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING**1. Betekenis van de overeenkomst**

De Vlaamse Regering staat positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsovereenkomsten. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcreditedienst (NDD). Voor de NDD is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. De NDD kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Hij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationale recht op het interne recht van een staat.

De bilaterale verdragen inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, die de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) sluit, bevestigen onder meer het principe dat een onteigening of beperking van investeringen slechts mogelijk is in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en in geval van een passende, efficiënte vergoeding, dit wil zeggen een vergoeding die kan gerepatriëerd worden. Ook de risico's 'oorlog' en 'opstand' worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Tot slot is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van de particuliere geschillenbeslechtingorganen van de internationale Kamer van Koophandel in Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit of risico.

De Vlaamse Regering hecht bijzonder belang aan een zo breed mogelijke toepassing van fundamentele arbeids- en milieunormen in de wereld. Zij ijvert voor de opname van een verwijzing naar die normen in alle BLEU-investeringsovereenkomsten.

Door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is de Europese Unie (EU) exclusief bevoegd voor het sluiten van investeringsovereenkomsten. De Europese Commissie, die het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU uitvoert en dus dergelijke investeringsovereenkomsten zal onderhandelen, deed op 7 juli 2010 een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen¹. Aangezien het Verdrag van Lissabon niet voorziet in een expliciete overgangsregeling die de status

¹ COM(2010)344 definitief.

van de door de lidstaten gesloten overeenkomsten verduidelijkt, wordt met dit voorstel het voortbestaan van alle thans van kracht zijnde investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen toegestaan. Hierdoor garandeert het voorstel uitdrukkelijk de rechtszekerheid met betrekking tot de voorwaarden waaronder investeerders werken. Deze benadering biedt de mogelijkheid geleidelijk een EU-investeringsbeleid te formuleren en uit te werken. De Commissie gaat tegen uiterlijk vijf jaar na de inwerkingtreding van de verordening alle bestaande bilaterale overeenkomsten toetsen op enkele voorgestelde criteria. Indien zij tot het besluit komt dat een overeenkomst niet conform is, kan zij de machtiging tot het voortbestaan van de overeenkomst intrekken en de lidstaat de opdracht geven om de overeenkomst te wijzigen of op te zeggen.

Het voorstel stelt tevens een kader en voorwaarden vast om lidstaten te machtigen onderhandelingen met derde landen aan te knopen met het oog op de wijziging van bestaande bilaterale investeringsovereenkomsten. Binnen dit kader kunnen lidstaten ook onder bepaalde voorwaarden gemachtigd worden tot het voeren van onderhandelingen over en het sluiten van nieuwe bilaterale investeringsovereenkomsten. De in het voorstel opgenomen procedure moet beschouwd worden als een uitzonderlijke overgangsmaatregel.

De Raad Buitenlandse Zaken benadrukte op 10 september 2010 dat er zo spoedig mogelijk een alomvattend en efficiënt kader moet komen voor investeringsovereenkomsten op EU-vlak. De Raad en het Europees Parlement bespreken en amenderen het voorstel van verordening, en zullen deze via de gewone wetgevingsprocedure aannemen.

De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationale publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, sluiten de daartoe bevoegde regeringen alle verdragen en leggen ze ter instemming voor aan hun parlementen, vooraleer zij uitwerking kunnen hebben.

De Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), legde op 4 mei 1994 het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten vast. De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. Men noemt de overeenkomsten ‘gemengde’ verdragen wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in wer-

king kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland²

2.1. Ligging en politieke gegevens

Montenegro is een relatief klein Balkanland met een oppervlakte van 13.812 km² en ongeveer 675.000 inwoners. Het heeft gemeenschappelijke grenzen met Albanië, Servië, Kroatië en Bosnië en Herzegovina.

Nadat de Montenegrijnen zich op 21 mei 2006 in een referendum uitspraken voor een onafhankelijke staat, riep Montenegro op 3 juni 2006 zijn onafhankelijkheid uit. De Coalitie voor een Europees Montenegro van uittredend premier Djukanovic won op 10 september 2006 de parlamentsverkiezingen.

Montenegro is een parlementaire republiek met een eenkamerstelsel. De op 19 oktober 2007 aangenomen grondwet is opgesteld in overeenstemming met de Europese normen. Hij waarborgt vrijheid van godsdienst, vereniging en vergadering. Zowel op het vlak van bevolkingsamenstelling als op religieus en taalkundig gebied is het land zeer verscheiden.

De parlamentsverkiezingen van eind maart 2009 voldeden vrijwel volledig aan alle internationale normen. De partij van premier Djukanovic kwam als winnaar uit de stembusslag.

In zijn jaarrapport 2010 geeft Freedom House een betere score dan het jaar voordien voor het naleven van de burgerrechten (2 tegenover 3 op een schaal van 1 tot 7). De score voor politieke rechten bleef op 3. De organisatie wijst er onder meer op dat corruptie traditioneel een ernstig en wijdverbreid probleem vormt. Op de Transparency International Corruption Perceptions Index 2010 bekleedt Montenegro met 3.7 op 10 een 69ste plaats. Daarmee doet het wel beter dan in 2008 toen het met 3.4 de 85ste plaats innam. In het voortgangsrapport 2009 wijst de Europese Commissie dat Montenegro vooruitgang boekte in de strijd tegen corruptie en op het vlak van gerechtelijke hervormingen.

2.2. De economische situatie

De jongste jaren boekte Montenegro positieve resultaten, maar de economische groei is afhankelijk van een klein aantal belangrijke sectoren en bedrijven. De economische crisis van 2009 veroorzaakte een grote druk op de overheidsfinanciën en een verdere toename van de staatsschuld. Toch kwam het land niet in een diepe recessie terecht. Ondanks de crisis stelde de regering een aantal structurele hervormingen voor.

Montenegro vaardigde een reeks wetten uit die in overeenstemming zijn met de Europese normen. Daardoor werd een institutioneel kader geschapen voor de toepassing van het economische beleid zoals dat vastgelegd werd in de Economic Reforms Agenda. In dit strategisch belangrijk document wordt het aantrekken van buitenlandse investeringen als een belangrijke doelstelling genoemd wegens zijn positieve invloed op het verhogen van het productieproces en het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen.

Volgens de Europese Commissie heeft Montenegro vooruitgang geboekt bij het creëren van een goedwerkende markteconomie. Er zijn echter nog ingrijpende hervormingen nodig om de structurele zwakte te verminderen en om de economie bestand te maken tegen concurrentie op langere termijn.

² Voor het opstellen van dit overzicht werden verschillende bronnen geraadpleegd: publicaties van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen, UNCTAD en diverse websites.

Het toerisme, dat als speerpunt voor de toekomstige economische ontwikkeling aanzien wordt, en de financiële sector zijn de meest dynamische sectoren. De industrie kampt met grote structurele problemen. Vooral de metaalindustrie, de scheepswerven, de mijnbouw en de energievoorziening zitten in lastige papieren. Verschillende ondernemingen hebben hun productie fel ingekrompen of werken sterk deficitair. Het geprivatiseerde aluminiumbedrijf Kombinat Aluminijuma Podgorica (KAP) doet het daarentegen wel goed. Het zorgt voor 50% van de industriële productie.

De werkloosheid is vrij hoog en zowat 7% van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Vrouwen blijven ondervertegenwoordigd in leidende functies en meer dan 80% van de ongeletterden zijn vrouwen. Zowel inzake vrouwen- als kinderrechten is vooruitgang noodzakelijk. Dat is ook het geval op het vlak van kwetsbare personen, gehandicapten en minderheden.

Als reactie op de hyperinflatie en de prijsstijgingen in Servië, voerde Montenegro in 1999 de Duitse Mark in als nationale munt. Behalve om economische redenen wenste Montenegro zich hierdoor ook politiek te distantiëren van Servië. Sinds 2002 is de euro de nationale munt.

Montenegro bekleedt de 49ste plaats op de Human Development Index 2010, en doet daarmee beter dan in 2009 toen het 65ste stond.

2.3. *Het investeringsklimaat in Montenegro*

Montenegro neemt een overwegend positieve houding aan tegenover buitenlandse investeerders. De regering heeft een liberaal investeringskader aangenomen om de economische groei, de tewerkstelling en de uitvoer aan te moedigen. Zij maakt geen onderscheid tussen Montenegrijnse en buitenlandse ondernemingen. Buitenlandse ondernemingen kunnen de volledige eigendom verwerven van lokale bedrijven, en zij kunnen winsten en opbrengsten zonder beperkingen repatriëren. Buitenlandse investeerders kunnen deelnemen aan het privatiseringsproces en eigenaar worden van gronden.

In het kader van zijn streven naar een vrijemarkteconomie maakte Montenegro werk van het opstellen van een wetgeving inzake buitenlandse investeringen die grotendeels in overeenstemming is met die van andere landen met een vrijemarkteconomie, zoals de EU-lidstaten. Die regelgeving is onder andere gebaseerd op:

- het bestaan van investeringsmodellen volgens het principe van gemengde bedrijven, en andere vormen van samenwerking met buitenlandse investeerders;
- de veiligheid van buitenlandse investeringen zonder beperking in de tijd;
- de plaats van buitenlandse investeerders in het management van bedrijven in verhouding tot hun investeringen;
- de vrije overmaking van winsten en de repatriëring van het geïnvesteerde kapitaal;
- een maximale aanduiding van sectoren waarin investeringen mogelijk zijn;
- het recht op concessies voor het gebruik van gemeenschappelijke eigendommen;
- de modaliteiten voor het omzetten van buitenlandse schuld in aandelen (debt-equity swap).

In maart 2005 richtte de regering het Montenegrin Investment Promotion Agency (MIPA) op om buitenlandse investeringen te bevorderen en de economische ontwikkeling van Montenegro te bewerkstelligen. Het MIPA biedt hulp bij het vinden van zakelijke mogelijkheden door onder meer informatie te verschaffen, bijstand te verlenen om toelatingen en licenties te bekomen, een databank te beheren en lokale bedrijven samen te brengen met potentiële buitenlandse investeerders.

In augustus 2010 startte de Montenegrijnse Regering haar economisch staatsburger-

schapsprogramma. Dat biedt buitenlanders die minstens 500.000 euro investeren, de mogelijkheid om het staatsburgerschap te verwerven. Het programma moet succesvolle zakenmensen aanmoedigen om de hoofdzetel van hun bedrijf in Montenegro te vestigen, nieuwe technologieën, uitvindingen en knowhow binnen te brengen en op die manier nieuwe arbeidskansen te creëren.

Uit het overzicht van het MIPA blijkt dat in 2008 de buitenlandse directe investeringen 685 miljoen euro bedroegen. Daarvan ging 28% naar de financiële sector, 22% naar het toerisme, 14% naar de bouw, 11% naar de overige dienstensectoren, 10% naar de industrie, 5% naar transport en logistiek, 2% naar de landbouw en de overige 8% naar andere sectoren. Nog volgens het MIPA werd tijdens de eerste negen maanden van 2010 voor 468 miljoen euro geïnvesteerd. In vergelijking met dezelfde periode van 2009 was er een stijging van investeringen in de industrie, de energie- en de dienstensector, terwijl in het toerisme een daling moest genoteerd worden. Buitenlandse investeerders komen uit een groot aantal landen, maar geen enkel land steekt er echt bovenuit. Belangrijke investeringen komen uit Noorwegen, Oostenrijk, Rusland, Hongarije en het Verenigd Koninkrijk.

De groei van de buitenlandse directe investeringen is vooral te danken aan:

- de economische stabiliteit van Montenegro;
- het liberale economische regime;
- de relatief goedkope arbeidskrachten;
- een lage aanslagvoet voor inkomensbelastingen;
- de nationale behandeling van buitenlanders;
- de verbetering van het zakenklimaat;
- het succes van de hervormingen.

Montenegro biedt een ruim gamma aan investeringsmogelijkheden. Het betreft zowel unieke toeristische sites (vele zijn voormalige militaire of staatsdomeinen) als grote bouwprojecten (zoals autowegen en de verbetering van de spoorwegen) en zeer complexe projecten (zoals in de energiesector). In oktober 2010 werd melding gemaakt van de start van voorbereidende werkzaamheden voor de bouw van een groot toeristisch complex op het schiereiland Lustica. De eerste fase van dit project dat begroot is op 1,1 miljard euro, zou eind 2013 moeten afgerond zijn.

Het World Economic Forum plaatste Montenegro in 2010 op de 49ste plaats op de lijst van meest competitieve landen in de wereld met een score van 4,4 (op een schaal van 1 tot 7). Daarmee stijgt het land 13 plaatsen en gaat het al zijn buurlanden vooraf. Van de twaalf factoren die men in aanmerking neemt, scoort het land het best op het vlak van gezondheidszorg en onderwijs, de macro-economische omgeving, de efficiëntie van de arbeidsmarkt en de ontwikkeling van de financiële markten. Als meest problematische factoren om zaken te doen worden genoemd: een gebrekkige infrastructuur, onvoldoende financieringsmogelijkheden, een inefficiënte administratie, laag opgeleide arbeidskrachten en corruptie. In zijn rapport 'Investing Across Borders 2010' noemt de Wereldbank Montenegro één van de meest open landen voor buitenlandse investeringen. Buitenlandse bedrijven hebben ongeveer 15 dagen en 14 procedures nodig om zich te vestigen in Montenegro. Dat is iets sneller dan het regionale gemiddelde voor Oost-Europa en Centraal-Azië, maar veel sneller dan het algemene gemiddelde. De wettelijke deadline voor registratie bedraagt vier dagen, maar in de praktijk neemt die maar twee dagen in beslag. Volgens het MIPA waren in 2008 4788 buitenlandse firma's actief in Montenegro.

Per 1 juni 2010 had Montenegro bilaterale investeringsovereenkomsten ondertekend met Bosnië en Herzegovina, Cyprus, Denemarken, Finland, India, Nederland, Oostenrijk, Polen, Qatar en Zwitserland. Op 4 juni 2010 ondertekende het ook een overeenkomst met Tsjechië. De overeenkomsten met Nederland en Zwitserland waren reeds in werking getreden.

De NDD verzekert investeringen in Montenegro tegen oorlogsrisico, het risico van ont-eigening en overheidsmaatregelen en het transferrisico dat verbonden is aan de uitkering van dividenden of de repatriëring van het kapitaal. Deze risico's kunnen afzonderlijk of in elke mogelijke combinatie verzekerd worden. De NDD kent een score toe van 2 voor oorlogsrisico, 3 voor risico van ont-eigening en overheidsmaatregelen en 5 voor transferrisico, telkens op een schaal van 1 tot 7.

2.4. *Buitenlandse handel*

Volgens de Foreign Trade Law uit 2004 kent de buitenlandse handel geen beperking tenzij anders vermeld wordt. Die wet is volledig in overeenstemming met de bepalingen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de vereisten en normen die de EU stelt.

De EU is de belangrijkste handelspartner van Montenegro. Door het voorkeurbeleid dat de EU in 2000 ingesteld heeft, kunnen de meeste Montenegrijnse producten ingevoerd worden zonder invoerheffingen. Sinds 1 januari 2008 werd de toegang tot de Europese markt uitgebreid. De uitvoer naar Montenegro kreeg handelspreferenties na de inwerking-treding van de interim-overeenkomst inzake handel en handelsgerelateerde thema's.

Montenegro heeft een deficitaire handelsbalans. Daarom nam het in 2005 de 'Strategy for encouraging the export' aan. De voornaamste uitvoerproducten zijn grondstoffen, half afgewerkte producten en hout. De invoer bestaat vooral uit petroleumproducten, machines, transportmateriaal en elektriciteit.

Voor exporttransacties schat de NDD een hoog politiek (6 op een schaal van 1 tot 7) en een hoog commercieel risico (C op een schaal van A tot C) in. Voor transacties met kortlopend krediet kan de NDD politieke en commerciële risico's in open account verzekeren, dit wil zeggen zonder dat een bankgarantie vereist is. Voor transacties zonder garantie wordt het gedekte percentage evenwel verlaagd tot 80%. De dekkingsmogelijkheden worden van contract tot contract onderzocht. Voor transacties met middellang en langlopend krediet kan de NDD in open account dekking verlenen tegen het politieke en commerciële risico.

2.5. *De relatie tussen Vlaanderen/België en Montenegro*

België erkende Montenegro bij het koninklijk besluit van 23 juni 2006. Op 25 juli 2006 slo-ten beide landen een overeenkomst inzake het aanknopen van diplomatieke en consulaire betrekkingen.

Zoals in de Vlaamse beleidsnota Buitenlands Beleid en Internationale Samenwerking 2009-2014 staat, pleit de Vlaamse Regering voor continuïteit op het niveau van de beleidsdoelstellingen. Zij wil ook in de toekomst blijven bijdragen tot de opbouw van stabiliteit en welvaart aan de oostelijke grens van de EU. Zoals aangekondigd in het regeerakkoord, zal zij daarbij een nieuwe focus leggen op onder meer de Westelijke Balkan.

De handel tussen Vlaanderen en Montenegro is vrij beperkt. Met een uitvoer van 5,2 miljoen euro stond Montenegro in 2009 op de 157ste plaats als Vlaamse exportbestemming. De invoer uit Montenegro is dan weer zeer beperkt. Met een totaal van 300.000 euro in datzelfde jaar is het land de 171e leverancier van Vlaanderen.

2.6. *Internationale verbintenissen van Montenegro*

Het buitenlandse beleid van Montenegro is gericht op:

- Europese integratie;
- het lidmaatschap van internationale instellingen: Montenegro is ondertussen lid van de Verenigde Naties (VN), de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de Raad van Europa;

- toetreding tot het Partnerschap voor de Vrede van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO): Montenegro trad toe op 14 december 2006;
- samenwerking met de buurlanden en voortzetting van het verzoeningsproces met Kroatië;
- economische stabiliteit met hulp van het buitenland;
- de oplossing van het vluchtelingenprobleem in de regio;
- de uitbouw van regionale politieke en economische samenwerking, vooral binnen het Samenwerkingsproces voor Zuid-Oost-Europa (SEECP); op 25 juni 2010 werd Montenegro voor een jaar voorzitter van het SEECP.

Samenwerking op regionaal niveau en goede betrekkingen met de buurlanden zijn belangrijke voorwaarden in het proces van toetreding tot de EU. Montenegro neemt actief deel aan regionale initiatieven zoals de SEECP, de Regionale Samenwerkingsraad (Regional Cooperation Council, RCC) en de Centraal-Europese Vrijhandelsovereenkomst (Central European Free Trade Agreement, CEFTA).

Montenegro is een potentiële kandidaat voor het EU-lidmaatschap. Op 26 september 2006 gaf de Europese Commissie een positief advies over het Montenegrijnse verzoek om kandidaat-lidstaat van de EU te worden. Op 15 oktober 2007 ondertekenden Montenegro en de EU een stabilisatie- en associatieovereenkomst die op 1 mei 2010 in werking trad. Het zogenaamde stabilisatie- en associatieproces is het Europese beleidskader voor de Westelijke Balkanlanden en hun traject naar een eventuele toetreding tot de EU. Op 15 december 2008 diende de Montenegrijnse premier een officiële aanvraag in voor het kandidaat-lidmaatschap. Op 23 april 2009 nodigde de Raad de Europese Commissie uit om advies uit te brengen over de kandidatuur.

De Europese Commissie bracht op 9 november 2010 een mededeling uit over de Montenegrijnse kandidatuur voor het EU-lidmaatschap, waarin zij de Raad adviseert aan Montenegro het statuut van kandidaat-lidstaat toe te kennen³. Het land moet nog een aantal hervormingen doorvoeren vooraleer toetredingsonderhandelingen effectief van start kunnen gaan. Volgens de Commissie moet Montenegro aandacht besteden aan een verbetering van de kieswetgeving, de hervorming van de administratie, de versterking van de rechtsstaat, de verbetering van de anticorruptiewetgeving, de strijd tegen de georganiseerde misdaad, de verhoging van de persvrijheid en het antidiscriminatiebeleid. De Commissie moedigt Montenegro aan om verder constructief mee te werken aan regionale samenwerking en om de bilaterale relaties met zijn buurlanden te versterken.

Sinds 19 december 2009 kunnen de Montenegrijnse burgers zonder visum naar de Schengenlanden reizen.

Montenegro ontvangt sinds 1 januari 2007 financiële steun uit het EU-fonds voor toetredingsondersteuning (IPA). In 2009 ontving Montenegro 33,3 miljoen euro.

Begin december 2009 heeft de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie een lidmaatschap in het vooruitzicht gesteld. Montenegro werd opgenomen in het Membership Action Plan (MAP) dat gelijk staat met het statuut van officieel kandidaat voor NAVO-lidmaatschap, en het laatste opstapje is naar een effectieve toetreding tot het bondgenootschap. Er wordt verwacht dat Montenegro in 2012 het toetredingsproces zal afronden en een volwaardig NAVO-lid zal worden.

³ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Commission Opinion on Montenegro's application for membership of the European Union, COM(2010)670.

II. SPECIFIEKE TOELICHTING BIJ DE OVEREENKOMST MET MONTENEGRO

1. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verschillende overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Op 4 maart 2004 vond in Belgrado de ondertekening plaats van de investeringsovereenkomst tussen de BLEU, enerzijds, en Servië en Montenegro, anderzijds. Die overeenkomst werd goedgekeurd bij het decreet van 7 juli 2006 en trad op 12 augustus 2007 in werking. Na de onafhankelijkheid van Montenegro gold die inwerkingtreding enkel ten aanzien van de Republiek Servië.

De onderhandelingen tussen de BLEU en Montenegro verliepen via een schriftelijke procedure. Op 17 september 2007 vond in de Montenegrijnse hoofdstad Podgorica de parafering plaats van de ontwerptekst.

De overeenkomst is opgemaakt in het Nederlands, het Frans, het Engels en het Montenegrijns. De Engelse versie is doorslaggevend bij een geschil over de interpretatie van de overeenkomst.

2. Inhoud van de overeenkomst

De BLEU-typetekst

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst.

Die zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij, op zijn grondgebied toelaat. Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De gedane investeringen genieten te allen tijde op het grondgebied van de andere overeenkomstsluitende partij een eerlijke en rechtvaardige behandeling en een volledige bescherming en zekerheid. Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie terwijl artikel 4 stelt dat de investeerders de behandeling genieten van meest begunstigde natie. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 5 stelt dat de overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die een hoge graad van milieubescherming biedt en dat zij die wetgeving stelselmatig moeten verbeteren.

Artikel 6 bepaalt dat de overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die arbeidsnormen vastlegt in overeenstemming met de internationaal erkende rechten van werknemers en naar een verbetering van die normen.

Artikel 7 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbare nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan

op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoir is, en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Artikel 8 regelt de overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer als principe geldt.

Artikel 9 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van haar eigen investeerders, indien die partij of instelling schadevergoeding uitbetaald heeft aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Artikel 10 stelt dat wanneer een vraagstuk betreffende investeringen geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, de investeerders van de andere partij aanspraak maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

In artikel 11 worden de bijzondere overeenkomsten bevestigd die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 12 en 13 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze overeenkomst.

Artikel 14 stelt de investeringen die aan de overeenkomst voorafgingen, gelijk met de investeringen na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

Artikel 15 bepaalt de inwerkingtreding en de duur van de overeenkomst. De typeovereenkomst treedt in werking een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zonder voorafgaande opzegging telkens stilzwijgend verlengd wordt met dezelfde termijn.

Vergelijking van de tekst van de overeenkomst met de BLEU-typetekst

De BLEU-typetekst werd bijna volledig aanvaard door de partner. Er zijn slechts enkele vormelijke aanpassingen aangebracht.

Het enige noemenswaardige verschil is dat in artikel 8.1 de overmaking van met een investering verband houdende uitkeringen wordt vrijmaakt, onverminderd de maatregelen die door de EU werden of zullen genomen worden. Deze aanpassing van de typetekst is doorgevoerd om dit artikel in overeenstemming te brengen met het Europees recht.

3. Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV)

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) bracht op 15 september 2010 een briefadvies uit over de investeringsovereenkomsten tussen de BLEU en respectievelijk Montenegro, Kosovo en Togo. De SARiV stelt dat hij in vorige adviezen reeds dieper inging op de achtergrond en de problematiek van de BLEU-investeringsovereenkomsten.

De SARiV stelt vast dat de Vlaamse Regering er in haar besluit over het ontwerp van een Vlaamse strategie inzake duurzame ontwikkeling opnieuw voor koos om in het kader van

het Gemeenschappelijk Handels- en Investeringsbeleid van de EU te ijveren voor een systematische opneming van de arbeids- en milieuclausules. De SARiV herhaalt zijn vraag aan de Vlaamse Regering om de BLEU-typetekst in overeenstemming te brengen met de Europese regelgeving.

De SARiV vindt het belangrijk dat Vlaanderen zich inschakelt in de internationale economie. De BLEU-investeringsovereenkomsten kunnen een rol spelen in het aanhalen van de economische banden met de betrokken landen.

De SARiV wijst erop dat de Europese Commissie op 7 juli 2010 een voorstel deed over de geldigheid van bestaande bilaterale investeringsovereenkomsten en een overgangsperiode voor lopende procedures. De ontwerpen van nota aan de Vlaamse Regering en van memorie van toelichting werden aangepast. Dat is ook het geval met de vermelding van de Montenegrijnse taalversie in het ontwerp van nota aan de Vlaamse Regering.

De SARiV zou graag geïnformeerd worden over de wijze waarop de Vlaamse Regering invulling wil geven aan haar beleid ten aanzien van de Westelijke Balkan. De SARiV wijst erop dat Montenegro een interessant land is voor investeringen. De SARiV verwelkomt de aanpassing van artikel 8, lid 1, van de verdragstekst.

De Vlaamse Regering is er zich van bewust dat de overdracht van de bevoegdheid voor het sluiten van investeringsovereenkomsten van de lidstaten naar de EU gevolgen heeft voor onze investeringsovereenkomsten. Een analyse, en een eventuele amendering van de BLEU-typetekst dringt zich dan ook op. De diverse studies die rond dit thema uitgevoerd zijn, kunnen ondersteuning bieden aan dit proces. De modaliteiten van deze oefening zullen samen met de BLEU-partners bepaald worden.

4. Advies van de Raad van State

De Raad van State suggereert in zijn advies van 21 oktober 2010 (referte 48.787/1) om ook de Engelse tekst van de overeenkomst voor te leggen aan het Vlaams Parlement. Hoewel dit juridisch niet noodzakelijk is, legt de Vlaamse Regering steeds de taalversie voor die de partijen zullen hanteren in geval van geschillen over de interpretatie en de toepassing van de overeenkomst.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

VOORONTWERP

Ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Montenegro, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Podgorica op 16 februari 2010

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Montenegro, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Podgorica op 16 februari 2010, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en Montenegro, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Podgorica op 16 februari 2010, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 10 december 2010.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS